

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatele.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

NO.—ŠT. 1201.

CHICAGO, ILL., 18. SEPTEMBRA (SEPTEMBER 18,) 1930.

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXV.

VZNEMIRLJIVO NAGIBANJE K EKSTREMOM V NEMČIJ

FAŠISTI SO ZDAJ DRUGA NAJJAČJA STRANKA V DRŽAVI, KOMUNISTI TRETJA, IN SOCIALISTI PRVA

Protest nemških volilcev proti plačevanju vojne odškodnine išče izraza v strankah, ki so za nasilno ukinjenje obstoječega stanja

V Nemčiji je nad tri milijone brezposelnih, stotisoč obužanih kmetovalcev, in več milijonov nizko plačanih delavcev. Nemčija je v občutni gospodarski krizi, radi katere so potrebne drastične finančne reforme. Plačevati mora visoke reparacije in to breme vojnih odškodnin bo ležalo na Nemčiji skozi tri generacije in dalj, ako se Youngov načrt medtem ne spremeni.

V znamenju krize in teh problemov se je vršila volilna kampanja za državnozborske volitve, ki so se vrstile v nedeljo 14. sept. Vsa Evropa in tudi Amerika je nestreno pričakovala izida, kajti prejšnja zbornica je vladu razpustila z utemeljitvijo, da je z nju radi razkosnosti strank nemogoče konstruktivno delati. Najglasnejši so bili v volilni kampanji skrajni ekstremisti — na desni fašisti in na levu komunisti, ki so oboji prišli iz volilne borbe z velikim uspehi.

Največji napredek beležijo fašisti (ki se uradno imenujejo narodno socialistična stranka); iz strančice, ki je štela v prejšnji zbornici 12 poslancev, so postali druga najjačja stranka s 107 sedeži v državnem zboru.

V volilni kampanji so fašisti naglašali za svoj program absolutno opozicijo proti Yougovemu načrtu za odpalčevanje reparacij, proti židom in za odvzetje političnih pravic žensk. Obljubovali so kmetom brezobrestna posojila, odpravo parlamenta in uvedbo fašistične diktature. Brezposelnim delavcem so obljubovali zaposlitev z javnimi deli, temu programu pa so prilivali še olje najbolj šovinističnega nacionalizma.

Fašistom sorodno stranko tvorijo tudi Alfred Hugenbergovi nacionalisti, ki imajo 41 poslancev, v prejšnji zbornici pa so jih imeli 78. Nazadovali so v prid odprto fašistične stranke.

Do 90% volilcev se je udeležilo glasovanja, okrog 35,000,000 oseb, največ v zgodovini nemške republike. Vsaka oseba starata 20 let ali več, ima v Nemčiji volilno pravico. Glas-

BUREAU OF SECURITY AND INVESTIGATION, CHICAGO, ILL., UNDER THE ACT OF CONGRESS OF MARCH 3RD, 1933.

ROPI IN UMORI V "CIVILIZIRANEM" MESTU

Ko je nastopil službo sedanj policijski načelnik v Chicagu, so listi, kot običajno ob takih premembah, obljubovali izčišenje zločincev iz mesta in druge idealne reforme. Od tega je že mnogo tednov, ali o kakem "počiščenju" še ni sledilo. Na sliki je notranjina lekarne na 6560 Western Ave., v kateri je bil 10. sept. izvršen roparski umor. Ker je imel lekar nar samo \$40, sta se roparja razjezila in ga ubila. Nekaj dni prej sta dva mlada roparja ubila brez vzroka mlado prodajalko v neki groceriji, ker sta baje postalata "nervozna". Velika porota in posebne komisije preiskujejo in študirajo, kako priplavati rumpiran, preveva roparski in graftarski, instinkt političarje ter druge veljake v višinah. Temu stanju ne bo mogoče odpomoci drugače kot z organiziranjem močne delavske stranke s socialističnim programom.

OPASNO PRODIRANJE RAKETIRJEV V UNIJE IN NJIHOVE AKTIVNOSTI

Triinadeset unij v Chicagu baje pod kontrolo kriminalnih elementov.—Ameriške strokovne uni-je šibkejše kot kdajkoli v prošlih 30 letih

Pomanjanje idealizma (v a. etc.) je na konvenciji te organiških strokovnih unijah in nizacije, ki se je vršila pred nekapitalistično ideologijo velik dnevi v Cincinnati, dejal, da večine njihovih voditeljev da ameriške unije po moči in je vzrok, da so mnogi unijski vplivu niso bile v prošlih 30 letih lokalni v večjih mestih postali tih nobenkrat šibkejše kakor plen takozvanih raketirjev, ki so danes. On sicer pripisuje izkorisčajo članstvo in tirajo največji vzrok tehniki, ki izpodknine od kompanij, kontraktorjev, prevoznikov in drugih.

Ako pa bi predstavniki A. F. tudi dobri organizatorji. Če of L. hoteli govoriti resnico, bi se jim zazdi, da bi jim kaka priznali, da je mrtvilu v unijah stroka delavcev pripomogla k krivo pomanjanju navdušenja dohodka, pa jo organizirajo za organizacijo. Duša ameriških unij je zapadena v doljarju, kakor v korporacijah, ki so tukaj radi interesov posameznikov in nimajo nobenega smisla za koristi skupnosti. Vloga in način unij pa bi moral biti drugačna.

V Chicagu posebna komisija preiskuje "raketirstvo" v unijah. Triinadeset unij v tem mestu je baje pod oblastjo raketirjev. Izrinili jih iz vodstva, ker se v svojem boju poslužujejo nasilnih metod in umorov.

Največ boljše ni z unijami v New Yorku. Mnogi lokalni so sredstvo pustolovcem za dobivanje "postranskih" dohodkov in političarjen demokratske in republikanske stranke za agitacijo v volilnih kampanjah.

Kot se glase zapisniki preiskovalne komisije, paradirojajo mnogi zločinski karakterji pod masko delavskih voditeljev. Ta business jim prinaša več sto tisoč dolarjev na leto, največ v podkupninah.

Prav nič drugega ni, ako v takih atmosferah unije nazadujejo. Daniel J. Tobin, predsednik mednarodne bratovščine timstarjev (International Brotherhood of Teamsters, Chauffeurs

POOSTREVANJE OD-NOŠAJEV MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJ

"Mi imamo pripravljenje, da je mnogo svinca za jugoslovanske hrble," so pisali provokacijski fašistični listi na račun Jugoslavije po sodnem umoru štirih slovenskih mladičev v Trstu. "Fašistična revolucija bo šla brezobzorno naprej in pomeda pred sabo notranje in zunanje sovražnike," se glasi neki drugi grozilni članek v uradnem glasilu fašistične stranke.

Italija nič ne skriva, da pripravlja svoje ljudstvo na vojno z Jugoslavijo. Italija hoče ojačati svojo pozicijo z novimi teritoriji na račun Dalmacije in slovenskih krajev. Fašizem bi bil nevzdržljiv, ako si ne bi prilival živilske sile z vojno propagando in z navdušenjem za klanje.

V Jugoslaviji se oblast trudi zatrepi v kali demonstracije proti Italiji. Časopisu ni dopuščeno pisati proti Italiji, kakor piše italijansko proti Jugoslaviji. Vzlici temu postaja tudi jugoslovansko ljudstvo bolj in bolj prežeto sovraštvo proti Italiji.

Vojno nevarnost med tema deželoma morejo odvrniti le velesile s svojim pritiskom na Italijo, ki pa mora postati močnejši, če jim je resnično na tem, da preprečijo krvavi sporad.

V Španiji se pripravlja na volitve

Španska vlada obljubuje, da se bodo vršile volitve poslancev v parlament enkrat decembra. Velike stavke julija in avgusta so to vprašanje pospešile, kajti Španija je v neprestani nevarnosti pred republikansko revolucijo.

PREDSEDNIK GREEN PROTIV ZAVAROVALNI-NI ZA BREZPOSELNE

Wm. Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v svoji izjavi za konvencijo federacije dejal, da se ne strinja z agitacijo, katere cilj je izvajevati podpore za brezposelne. Po njegovem mnenju je najboljša podpora brezposelnemu delu, zato apelira na vse odgovorne faktorje, naj poskrbe, da bodo delavci dobili zasluzek. Podpora bi jim po njegovem mnenju le škodovala.

Nihče, ki agitira za podporo brezposelnim, ne ubija privatne iniciative in takih reči, ki jih ima v čisilih Green. Vsak socialist mu radevolje pritrdi, da je najboljša podpora brezposelnim zaposlitve, toda to naše mišljenje ne more preskrbeti trem ali štirim milijonom brezposelnih dela in zasluga, kajti z deli razpolagajo korporacije, ne mi. Lahko pa zahtevamo podpore za brezposelne in to bodo prej ali slej dobili, kajti brezposelnost postaja kronična socialna bolezнь tudi v Zed. državah.

Pomnožitev prohibicijskega osobja

Prohibicijski administrator Amos W. W. Woodcock želi, da se v proračunu določi za njegov oddelek \$11,200,000, ali dva milijona dolarjev več kakor v prejšnjem fiskalnem letu. Woodcock pravi, da potrebuje še najmanj 500 novih prohibicijskih agentov, da bo imel na vsakih 60,000 prebivalcev vsaj enega plačanega, ki bo pazil, da bo ljudstvo izpolnjevalo ta sveti zakon.

Nova politična stranka v Illinoisu

V Illinoisu je bila ustanovljena American National Party, ki je vložila že peticije za svoje kandidate pri jesenskih volitvah. Njeni predstavniki pravijo, da stranka verjame v sedanji kapitalistični ekonomski sistem z modifikacijami.

ŠE ENO VPRAŠANJE RAZOROŽITVE

Na sliki je arzenal, ki so ga zaplenili newyorški policiji nekemu gangterskemu vodju. Razen različnega orožja so našli pri njemu nitroglicerin ter druge priprave za izdelovanje bomb, nad sto ključev in pa orodje, ki služi pri vlotih. V New Yorku imajo sedaj preiskave tudi o korupciji zgoraj. Več najvišjih uradnikov je obtoženih prejemanja grafta in zvez za gangsterji.

SVOJE
VTISE
o goriških
Slovencih

opis v kratkem v
Proletarju
Matt Petrovich
iz Collinwooda.

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$8.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.—
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za pribribev v številki tekostega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Nasilnosti fašizma.

Program italijanskega fašizma vključuje med drugim poitaljanjenje narodnostnih manjšin s propagando in nasilnimi metodami. Celo slovenske pridige so prepovedane, ako niso spremljane z italijanskim prevodom. Slovenski tisk, ki bi omenjal današnji politični položaj, ali ki bi količaj kritiziral raznarodovanje Slovencev, je prepovedan. Ameriški jugoslovanski listi, med katerimi je bil Proletarec eden prvih, so v Italiji zabranjeni. Fašizem ne priznava pravic nikomur, razen svojim pristašem, pa tudi ti nimajo pravice, nego le dolžnost izvrševati povelja fašistичne kamarile.

Tak je fašizem, in proti takemu se bori zavdno delavstvo od kar se je pojavit. Fašizem v Italiji si je vzel za prvo svojo naložo razbiti razredne delavske organizacije. Proti socialističnemu delavstvu italijanske narodnosti ni postopal nič manj brutalnega kakor potop proti Slovencem. Okupiral je delavske domove, navalil na delavske tiskarne, razpuštil delavske politične organizacije, zadušil socialistični tisk, in pomoril, pretepal, izgnal ali pa spravil v jetništvo delavske voditelje v Italiji. Take cilje zasleduje fašistično gibanje v vseh drugih deželah, vključivši Jugoslavijo, zato se na boj proti fašizmu neomejuje samo na Italijo.

Ogenj se ne gasi z ognjem

Proces pred izjemnim fašističnim tribunalom v Trstu proti Slovencem, ki so bili obtoženi bombnega napada na neki fašistični list, širjenja slovenskih letakov proti fašistični vladi, umora, požigov itd., je še bolj poostro odnosajo med Jugosloveni in Italijo. Jugoslovanska vlada svoje podanke sicer kroti, vzliz temu so se v Ljubljani dogodile demonstracije proti obsodbi štirih Slovencev na smrt, in dogodile so se tudi v Pragi, kjer so češki fašisti pobili okna na konzulatu fašistične italijanske vlade.

Fašistična oblast trdi, da je obsojenim krivda dokazana. Ameriški poročevalci, ki so prisostvovali obravnavi, to potrjujejo. Nasilna dejanja so bila res izvršena, in nekdo je na vsak način kriv. To seveda oblasti ne opravičuje izvajati svoj barbarizem nad brezmočnimi skupinami takozvanih teroristov, ki svoje čine lahko opravičujejo z dejstvom, da jim je to edina metoda za izražanje protesta proti terorju fašistične vlade.

Na 5. strani je članek ruderja iz Trbovelj, v katerem omenja poskuse reakcije v Jugoslaviji, da zatre delavske strokovne organizacije ter jih reorganizira v vladni aparat, kar je reorganizirala "Sokola". To bi bil atentat na delavske organizacije, ki so najboljša protiutež fašizmu kjerkoli. Delavstvu je enako opasan, pa naj bo v Italiji, Jugoslaviji ali pa v Avstriji.

Jugoslovanski delavci v Ameriki, ki hočejo protestirati proti fašizmu — ne samo proti enemu fašističnemu u zločinu — naj pristopijo v J. S. Z. ter svoje delo usmerijo v smislu resolucije proti fašizmu, ki je bila sprejeta na problem rednem zboru JSZ. v Detroitu. Fašizem je organizacija sile, ki ni omejena samo na Italijo. Porušiti, omejiti in diskreditirati ga more le zavdno delavstvo s svojo organizirano silo.

NAŠE "NARODNO" BOGA STVO

Narodna industrialna konferenca je preračuna, da znaša bogastvo Zedinjenih držav okrog \$360,100,000,000, ali približno \$3,000 na vsako osebo. Če steje vaša družina npr. štiri člane je vaš delež \$12,000. Če nimate toliko, in če tudi vas sosed nima svojega deleža, in če še tisoče in milijone drugih nimajo kar jim pripada, tedaj bo menda res, kakor trdijo socialisti, da je tako zavojeno narodno bogastvo te dežele posest malega očeta prebivalstva, katere označujemo z milijonarji.

Metoda latinske Amerike pri menjaju vlade

Prva slika na levi je pogled na glavno mesto Brazilije, Rio de Janeiro, ki je tudi prizadeto v slednjem revolucionarnem valu, ki buta semintja po republikah južne in centralne Amerike. V sredini je vladna palača v Buenos Airesu, iz katere je bila 6. sept. izgnana Irigoyenova vlada. Na spodnji sliki je palača konstitucije v mestu Montevideo, Uruguay. Na vrhu na desni je karikatura, v kateri se artist naročuje z revolucijo v latinski Ameriki. General se naveličajo vskdanosti, pa zberejo svoje čete in revolucija je v toku. Če dobe na pomoč tudi študenti, je revolucija še bolj slikovita. Letos so bile vlaže nasilno strmoljajene v štirih državah Južne Amerike, v petih drugih pa obstoje aktívna revolucionarna gibanja, ki zasleduje isti cilj.

Na povratku v Ameriko

Piše Anton Šular

(Nadaljevanje.)

Prva večja skupina izletnikov je odpotovala iz Ljubljane 9. avgusta in se ukrcala na parnik Berengaria 16. avgusta. Šalili smo se, ali pa mislili zares, da je to "ta-suha" skupina, kateri je zmanjkalo novaca.

Berengaria je drugi največji parnik Cunardova družbe. Pred vojno je bil last nemškega Lloyda. Imenoval se je Imperator. Po vojni je bil izročen Angliji na račun vojne odškodnine, od nje pa ga je prevzela omenjena kompanija.

Na isti način je prišel v ameriško posest največji parnik ameriške čete Leviathan, ki se je prej imenoval Vaterland.

Neudoben III. razred.

Kar se tiče tretjega razreda, je Berengaria na slabem glasu. Kabine so vse na prednjem koncu, in dvorane, kakor tudi štališča, so zelo tesna.

Omenjenega dne se nas je zbralo v Ljubljani 35 izletnikov. Obvestili so nas, da bomo morali biti v Cherbourgupet dni v karanteni. Hm, kakor da smo se nalezli kuge ali česa drugega, kar je prepovedano importirati v republiko boginje svobode. Za vodnika nam je dala Cunardova družba g. Snoja iz Ljubljane. Precej plakanja je bilo na ljubljanskem kolodvoru, kamor so nas spremili sorodniki, s katerimi smo se to pot poslavljali mnogi najbrž poslednjic. Na postaji sta se poslovila od nas tudi Cvetko in Boris Kristan, snova pokojnega Antona Krištana. Dasi je bila to prva večja skupina, ki se je vračala, nismo na postaji nikogar izmed članov izletnega urada SNPJ. Na vlaku smo potem dobili J. Olipa, ki se je peljal iz Zagreba domov v Radovljico.

Vsakdo za svoje koristi.

Iz Ljubljane smo se odpeljali zvečer. Obljubili so nam, da bomo že naslednji večer prenočevali v Parizu, prenočišče zajetek na račun družbe, bil in hrano pa nam bi imela pred skrbeti Cunardova družba, ker smo bili določeni kot potniki iz Jugoslavije za karanteno, hčer ali noč. Despevši v Bazel, smo moralni izstopiti in čakati na drugi vlak pet ur, na mesto da bi se peljali direktno v Pariz. Iz Bazla smo odpeljali zvečer, se vozili ponocni, in kompanija je prihranila izdatek. Dobra ekonomija zaj-

go le iz takozvanih "backwards countries". No, smo si mislili, če bo treba v tej karanteni ostati pet dni, bomo morali vprvoriti revolucijo. Zjutraj Bazlu je nemščina. Ljudje so preiskava. Za ameriške držedno oblečeni. Ker smo imeli žavljane, ki so prišli iz Jugoslovije, smo se ogledali nekaj zanimivosti, toda precej dobre volje je nam pokvaril način, po katerem so nas vozili na cilj.

"Nema vremena"!

V Pariz smo se pripeljali naslednji jutro. Povedali so nam, da zvečer odpotujemo proti Cherbourgu. Torej zopet ne bo treba za nas plačati prenoscic! Kaj početi ves dan v Parizu? Vprašamo Cunardovo družbo, aka nam bi dala vodnika, da si ogledamo to znamenito mesto. Večina potnikov naše skupine namreč še ni imela te prilike. Odgovor je bil, da nam bi radi ustregli, toda so "prezaposljeni".

Dosmislimo si, da nam je ob prihodu na obisk dejal jugoslovenski naseljeniški komesar v Parizu g. Kuhar, da so nam vedno na razpolago. Trije izletniki smo najeli izvoščka in hajd na jugoslovansko poslanstvo. Dobili smo naslov, ampak poslanstvo se je v kratkem kar dva krata preselilo. Končno vendar najdemo urad in povemo, da bi radi najeli avtobus za ogled mesta, želimo pa človeka, ki bi šel z nami ter nam razkazal in opisal zanimivosti. Ne, "nema vremena"! Torej zopet nič.

Jezik znaten.

Osem izmed naše skupine smo najeli nato dva izvoščka in se odpeljali na ogledovanje. Za par ur vožnje smo plačali malenkost 50c vsaki. Sicer je bilo nekoliko nerodno, ker ne znamo francoščine, izvošček pa ni drugace kakor francosko, ampak koncem konca smo bili vsi zadovoljni. Ostali sopotni, ki so se držali bolj v bližini kolodvora. Prvič smo dobili zajetek na račun družbe, bil pa je revn, ravno tako tudi kosilo, za "večerjo" pa smo se odpeljali proti Cherbourgu, kamor smo dospeli ob 11. ponoči. Despevši tja, so nas po dolgem čakanju vendar odpeljali v kasni podobno poslopje, ki je več stroške, ker jih mora del karantene, in tu so nam da preživljati, in konsenzventno prenoscic. Postelja slaba, ima z njimi manjši profit. Ka "disciplina" surova, kakor v rantonu je že dolgo upeljana, predvojnih letih s potniki III. razreda na zahtevo ameriških načinov.

toda na zahtevo ameriških načinov je vseh dežel, ne potnike z Balkana zelo po-

ostrena radi zdravstvenih ozirov. Proses preiskovanja potnikov je različen. Odvisno je, iz katere države kdo prihaja. Podvrženi so ji potniki III. razreda iz Jugoslavije ter drugih balkanskih dežel, iz sovjetske Rusije in Poljske, izvzeti pa so od teh neprijetnosti potniki iz Nemčije, Italije, Češkoslovaške, Francije, Madžarske, Anglie itd. Iz tega sledi, da smatra ameriški naseljeniški urad potnike, oziroma podanke iz prvo omenjenih dežel za najbolj zanemarjene, to je, za "nečedne", zato jih je treba prisilno umiti ter jim zamoriti uši in razne bacile na koži. Predno se smejo izkreati v kakem ameriškem pristanišču, morajo biti izven svoje države dvanaest dni.

Italijani izvzeti.

Medtem ko so potniki iz Italije izvzeti, se one iz Jugoslavije posebno strogo preiskuje zaradi uši, kar ima svoje vzroke. Človeku iz Slovenije je to neljubo, posebno ako pride sam v pest karanteni. Naši izletniki so stvar podomače definirali da je vzrok "narodna uš", in da je to "narodna žival" Jugoslavije. Pisati o tem ni prijetno, še bolj neprijetno pa bi moralo biti za jugoslovansko oblast, ker bi morala pač ona skrbeti za boljši ugled svoje države. Upam, da se glede te povzpne vsaj tako daleč kakor Italija — saj Italijani tudi ne slove za bogzna kako "čist narod".

Upam tudi, da ti članki ne bodo nov vzrok za podaljševanje "karantene", v katero je jugoslovanska vlada zaprla Proletarca, dasi bi ljudstvu koristili prav taki listi, kakor je tudi v pouku o snagi in higiji.

Omenjam sem "vzroke". Kdo se ne spominja naših bratov z juga, ki so hodili delati v tuneli, kanale in podobno, v razne slovenske kraje, ali kakšni so odhajali v Ameriko pred leti — in danes med njimi ni dosti sprememb. Kdor opazuje njihove grupe po kolodvorih, ali v vlakih, se nič ne čudi ameriški naseljeniški oblasti, če zahteva, da pridejo potniki sem brez "lazic".

Slab ugled, slabe posledice.

"Narodne lazice" so med vojno služile Nemcem za proti-proti propagando, in danes se psovki o lazicah ter "svinjskih pastirjih" poslužujejo Italijani, četudi imajo dovolj nesnažno pred svojim pragom. Razširjenje legarja med prebivalstvom Srbije v vojnem času gre na račun lažic in kajpada tudi drugih vzrokov, ki so potisnili državico v kotel tripljenja.

Slovenci na slabšem.

Pred ujedinjenjem so bili potniki iz Slovenije prosti karantenski odredbi, toda sedaj se z njimi postopa enako kakor z drugimi potniki III. razreda iz Jugoslavije. Nekateri slovenski listi v Ameriki so že apelirali na oblast v starem krapu in na jugoslovanskega poslanika, da naj izposluje izvzetje Slovencev iz tega "običajne uši", kakor so bili izvzeti pred vojno. Prepričam se, da se ni na te apele še ničesar ukrenilo. Ker smo sedaj "en narod", čemu bi se en del izvzel, si mislijo tam, in tako je. Ako smo "en narod" tam, čemu nas bi se delilo v karantenu v dva ali tri narode? Tako je, brate! Dobil sem vti, da smatra ameriški naseljeniški oblast Jugoslovane za najbolj ušive; dokaz naveden poznaje.

Potrebna vojna.

Ako je jugoslovanski vlad kaj na tem, da to ponizanje odpravi, mora-napovedati boj "lazicam", namesto da ga vodi proti naprednemu delavskemu tisku, ki ljudi uči o higijeni. Opazil sem, da se ljudje na Slovenskem zelo ogibajo krajev okrog vojašnic in kolodvorov, kjer posedajo oni bratje, ki lažje ne smatrajo za nikako posebno zlo.

Tistini našim izletnikom, katerih rojstni kraj spada sedaj pod Mussolinijevi Italijo, ni bilo treba v karanteno. Prišlo jih je pet po številu večer prej v Cherbourg in so se ukrali na Slovenskem zelo pogrebne govore, v katerih so imeli pogrebne figure; eni so dali ime Mr. Pesimizem, drugi Mrs. Depresija, tretji pa Miss Nesreča. Položili so jih v rakve, naložili na mrtvaški voz, in začel se je pogreb, katerega se je udeležilo nad tisoč trgovcev, bankirjev in industrialcev. "Trupla" te družine so potem naložili na ladjo, na katero so se ukrali tudi pogrebni in se odpeljali na široko more, kjer so "mrtve" vrgli v valove. Uteže so jih pogreli na dno, predstavniki trgovske komore pa so imeli pogrebne govore, v katerih so navdušeno zatrjevali, da je s tem konec slabih časov. Nihče govornik ni imel lepe besede za potopljene pokojnike, zato menda zdaj hodijo "nazaj" in strašijo dalje. To bržkone pojazni, čemu še vedno ni dobrih časov niti v Virginiji.

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. ŠTUKELJ.

(Nadaljevanje).

Oče pa tega pisma ni bil nič kaj vesel. Očet je Karl brezsmotreno in raztresenost. Od njegovih berlinskih studij je pričakoval kaj drugega kot porajanje in uničevanje strašil. Misil je, da bo Karl gledal predvsem na svoje strokovne kolege, da bo marljivo poslušal svoje strokovne kolege, da bo obiskoval visoke osebnosti, da bo varčeval z denarjem in da bo opustil vse filozofske ekstravagance. Pokazal mu je kolege, ki mirno obiskujejo svoja predavanja in skrbje za svojo bočnost:

"Ti mladi ljudje spe popolnoma mirno, razen če se včasih pol noči ali vso noč zabavajo, dočim moj dobri talentirani Karl prebdi bedne noči, utruja svoj duh in telo v resnem studiju, se izgubijo vseake zabave, da se ukvarja z res abstraktimi, suhimi študijami; toda, kar danes postavlja, jutri raz

ALEKSANDER NEVEROV:

Taškent-kruha bogato mesto

(Ruska povest iz dne velike lakote.)

Prevedel Ivar Vuk.

Dolžnost mi je, izraziti pisatelju Aleksandru Fedoroviču Nasimoviču svoje priznanje. Pogovori z njim o otrocih v sodobni literaturi so me vzabdudili, da sem napisal to povest. Aleksander Neverov.

Ded je umrl, babica je umrla, nato še oče. Ostal je samo Miška z materjo in dvema bratcema. Mlajši je star štiri leta, srednji osem. Miška sam pa jih šteje dvanajst. Majhna družinica, za malo kaj sposobna. Ta prosi za kašo, drugi izrežejo vetrni mlin. Mati radi gladi boleha. Ko gre na reko po vodo, se s težavo vrne. Danes joka, jutri bo jokala, a glad nima usmiljenja. Danes nesejo mužika na pokopališče, jutri kar dva. Umrl je ded Mihajlo, umrla teta Marina. V vsaki hiši pripravljajo za pokojnika. Bili so konji s kravami, toda pojedli so jih; zatem so lovili pse in mačke.

Krepko se je zamislil Miška.

Družina je velika, delavej majhni. On je izmed njih največji. Oče je tudi rekel pred smrto:

— Ti, Miška, budi za gospodarja.

Odšel je Miška na ulico. Mužiki govorijo o Taškentu. Kruh je tam zelo poceni, samo priti je tja težko. Dvatisoč vrst je do tja in od tam nazaj dva tisoč vrst. Brez denarja ni mogoče: za vozno karto in za potni list je treba plačati.

Dolgo je Miška poslušal. Nato je vprašal:

— Ali gredo majhni lahko tja?

— Kaj, nameravaš iti?

— Kakor bo, tako bo; Zlezem pod wagon. Ne opazijo me.

Mužiki se smejejo.

— Ne, Miška! Doma boš moral sedeti. Takšne glave se še ne vrte, kakor je potrebno. Rasti še pet let, tedaj lahko greš.

Toda Miška ne verjame mužikom. Sliši: Taškent je mesto, bogato kruha, — ničesar se ne boji. Ako se ga začne lotevati bojazen, se že pomiri;

— Poskus, hm, saj vendar nisi deklič. Vse leto si namesto očeta oral s plugom. Konje znaš zapreči. Samo malo let šteješ, a pri delu te odrasli ne dohiti.

Krepko se je zamislil Miška.

Ne gre mu iz glave Taškent, mesto kruha bogato. Začne računati: dvatisoč vrst — ni tako daleč. Greš pač, potem je daleč. Sedeš na čugunko*) — v treh dneh priletiš. A potnega lista ne potrebuješ. Ce me vidijo — majhen deček se vozi, poreko: "Ne vzemmirjite ga, sodrugi, to je Miška, ki je lačen. Kakšna mod je v njem? Še pol puda**) poleg drugih potrebščin ne zmore." Ce ga vrzejo iz vagona, se dva dni tudi na strehi zdrži. Plezal je že in iskal vranja gnezda, kar je težje, kakor priti na streho, in niti enkrat ne padel ...

Zagledal je prijatelja Serjoško Karpuhina, leto dni mlajšega, in se je razveselil.

— Pojdiva skupaj!

— Kam?

— Po kruh v Taškent. V dvoje je veseljše. Ce se ti kaj zgodi, ti pomagam. Ce se z menoj kaj zgodi — pomagaš ti meni. Vseeno, tu se itak ne preživimo.

Serjoška mu ni tako verjel.

— A če začne deževati?

— Poleti je dež topel.

— A če naju naženejo vojaki?

Mimo njih bova hodila tiho, na skrivaj. Serjoška je neodločen. Popraskal se je v nosu dvakrat in rekel:

— Ne, Miška, ne bova prišla.

Miška se je pokržkal:

Bog ve, bova, samo ne boj se. Sedaj so povsod rdečarmejci, oni naju ne bodo podili. Se kruha nama ponudijo, ko uvidijo, da sva lačna.

— Majhna sva, ustrašiva se.

Miška je jeli dokazovati: prav nič nista majhna. Nič strašnega ni to, če je Serjoška mlajši. Bo že Miška skrbel za vse: na železnici bo poiskal mesto, spraševal bo ljudi on. Kaj, saj nisva deklič! Ce bo kaj slabega, težavnega — treba potreti. Ce ju z železnice zapode — nič zato — dvema je lažje prenati krivicu. Prenocita do jutra in gresta nekoliko pač. Potem zopet zlezeta na čugunko, kakor hitro se načelniki kam zaledajo.

— A kedaj se vrneva? — je vprašal Serjoška.

Vrneva se kmalu. Tja potrebujeva največ štiri dni, a od tam največ štiri dni. Zbereva po dvajset pudov in vse bo v redu. Samo da bi ne bilo pretežko.

Serjoški so se oči zasvetile od radosti.

* Cugunka = viak ali bolje lokomotiva. Preprosto rusko ljudstvo navadno govorji "čugunko", namesto vagon, lokomotiva. Čugunka pomenja: zlitinja, lito železo.

**) Pud = 16 1/2 kg.

Wm. B. PUTZ

Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST. CICERO, ILL.

Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik.

1724 S Sheridan Rd.,

No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovini

kruh iz naše pekarne.

Pismo iz rudarskih revirjev v Sloveniji

Farovške kuharice šle za rudarje prosit k Mariji na Brezjah za povisanje draginjskih doklad. — Še vedno spe mnogi rudarji pod dežniki, Trboveljska družba pa razširja svoj obrat. — Pred še hujšo krizo? — Enotna nacionalistična rudarska organizacija?

Trbovlje, koncem avgusta 1930.

Kdo izzema rudarje? Trboveljska družba, v kateri sedi tekaj klerikalcev kot upravnih svetnikov. Ti niso šli na Brezje. Ostali so v mogočni palaci Trboveljske premogokopne družbe v Ljubljani ter računalni, koliko dobička je bilo v prejnjem mesecu in kako bi še bolj lahko izzeli kri iz rudarjev.

Zakaj torej božja pot za rudarje? Da bi jih napravili za ponižne ovce, že bolj ponižne, kakor zahtevajo že sedanji zakoni sami, ki ne dopuščajo nobenega razrednega delavskega gibanja.

Ali ni to genljivo?

In — ali ni to povsem brez zmiseln?

V času, ko vsi rudarski revirji stradajo, ko zaslubiš najbolje plačani rudarji na mesec največ do 800 Din in jih čaka doma družina petih ali osmih otrok, v času, ko delajo le po 16 dni v mesecu, v času, ko se morajo naši rudarji stalno izseljati v Holandijo in Francijo, kjer se malo, prav malo laže strada, v času ko je ves rudarski živelj zavrnjen od boga in posvetne gospiske, v času, ko ni dovoljen niti en delavski shod ne pravo delavško gibanje — v takem času se domislijo naši klerikalci, da se je treba zdaj zateči k bogu in Mariji in sveti Barbari in vsem nebeskim svetniškim legijam po pomoč. In dasi so vrgli med ljudstvo parole, ki so zelo podobne obljubam, da jim bo Marija na Brezjah preskrbelo zvišanje draginjskih in nabavnih doklad, so s svojim izletom na Brezje slabo uspeli.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

Dva posebna vlaka sta vozila te romarje. A bile so to povečini farovške kuharice, dekle in služkinje, kmetje in mladina, rudarjev je bilo bore malo. In ker ni bilo v vagonih rudarjev, so morali na vse vagonne zapisati: "Rudarji".

Na Brezjah je bila prirejena spoved, pete litanijske, druge dne, na nedeljo 24. t. m. pa je sam pomožni mariborski škof bral mašo. To vsekakor več zaleže, kot če bi bral mašo kak hribovski fajmošter.

Toda prav nič ne verjamemo, da jim bo Marija na Brezjah pripomogla do rešitve velike rudarske krize, da jim bo pomagala preživljati veliko družino z 800 dinarji na mesec, pa čeprav ima na Brezjah Marija naslov Marije Pomočnice.

predujejo dela za razširitev rudnika. Ne, on ne v prav nič, da rudnik ni rudnik, ampak najhujša mučilnica. Kako bi vedel? Danes z avtom v Ljubljano, jutri v Celje, pa na Dunaj —

Toda beda baje še ni dosegla svojega viška. Poznavalci razmer trdijo, da se pripravlja za rudarje se težji udarec. In ti poznavalci razmer trdijo tudi, da je beda že zdaj tako huda, da se utegne kaj zgodi, ako še bolj privijejo.

In kaj se obeta rudarjem še nadalje? Da jim razpustijo še rudarske organizacije, ki jih imajo, in da postavijo enoto strokovno organizacijo za Jugoslavijo. Pravila za tako organizacijo so preko bana že vložena notranjem ministru. Ta organizacija bi imela za logo, širiti med delavstvom jugoslovanskim nacionalnim zavest.

Delovala bi pod kontrolo oblasti. Drugih strokovnih organizacij ne bi smelo biti več.

In tako stojimo ob svojih barakah, ob koncu delavskih kolonij, tiščimo svoje roke v žepne, mrko gledamo v dolino, kjer se belli izmed zelenih vrtov in kostanjev ravnateljeva graščina, strmimo v črne goitance rudniških rovov, ki širikrat na teden goltajo naše sile za vse sedem dni v tednu, da nam klečajo kolena in ne moremo govoriti, ne da bi zakleli ali vzdihnili.

Tako stojimo mrki ob svojih bajtah, nič ne govorimo od same tegobe, le usta pokušajo besede "Sloboda v naši državi", ki smo jih brali te dni v časopisu, pa jih ne morejo izgovoriti. Tedaj le izpljunemo, se obrnemo in odtavamo našaj v svoje žalostno bolne, zazmane sobe.

Rudar I. L., Trbovlje.

ŠTIRI KNJIGE

CANKARJEVE DRUŽBE ZA \$1

in 10c za pošiljalne stroške.

Pošljite naročilo Proletarju.

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponostis in Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje).

"Pomagal ti bom," je nadaljeval brat. "Vse ti dam, kar sem s težkim delom prislužil v teh dolgih letih tu na ladji, tej moji drugi rodni hiši. Vse, prav vse ti dam, samo obljubi mi, poštenu mi obljubi kot svojemu krvnemu bratu, da boš zavrgla to gnušno ime — vlačuga. Daj, draga sestra, usliši prošnjo svojega brata in zavri, še nocoj o Madalenu, zavri to strašno ime. Naj ga pogoltnejo valovi, da se potopijo do dna in še dalje naj se zarije v blato."

"Hočem," je obljubljala Madalena, "povedala sem že najini mrtvi materi, da hočem..."

"Hočeš? O, Madalena — kaj si rekla? Mrtvi materi? Govori, Madalena!" je ukazal brat. "Kje je moja mati?"

"V zemlji."

"V zemlji?" Mornar se je zapri vase, a hip nato dvignil glavo in upri pogled nekam daleč.

"Saj sem vedel!" je glasno jeknil, potem pa povesel oči in se mrmraje izpovedal: "O mati! Nikoli te nisem dobro poznal, nikoli videl solze v tvojih očeh in vendar vem, da je bilo v tebi moreje solza in gora trpljenja; zakaj časi si me zaklicala ko si stala pozno v noc na pragu: Pojni, otrok moj, poisci očeta, že zopet pije, pije ... Jaz pa sem se ti režal v obraz, kakor raztrgan hudič sem skakal pred teboj in te nisem nikoli ubogal. Ti pa si ob takih trenotkih molče sklonila glavo, ničesar mi nisi rekla — a tvoj obraz je postajal od dne do dne bledejši ..."

Potem je dolgo strmel v morje. Madalena je prekinila molk. Pripovedovala je bratu, kako se je vrnila k njej mrtva mati, kako se je zagrebla v prsi in si trgalā ž njih srce.

"Ej," je dejal Inor, "vedel sem, da tudi mati plaka nad teboj. Vidiš, najina mrtva mati se vrača z bolečino iz groba; daj, Madalena, usiši vsaj njen glas iz zemlje!"

In takrat se je Madalena zaklela drugič. Vrgla je vso gnušo svoje preteklosti v morje. Inor je prijel njen glavo v svoje roke in ji poljubil oči. Izza oblaka se je prikazala luna in oblika pojoče valove z bledim plamenom.

"Vidiš, Madalena," je stegnil brat desnico in pokazal od severa do juga, od izhoda do zahoda, "to je moj dom. Morje to je moja trata, valovi so moje gore in njih sumenje to je moja najlepša pesem. V tej pesni pojčega morja, sem se često spomnij najine matere. In da ti povem," je širje odpril oči, "stal sem nekoč na tem jamboru in strmel v razjarjeno morje. In tedaj zagledam tik nad gredino — najino mater. Bila je lepa, toda silno žalostna in sozine oči je imela. Preko valov je zaječal vihar in takrat me je streslo kakor še nikoli v življenju. Mati se je pogrezala, valovi so jo golitali in še preden so jo pogolnili, je stegnila roke proti nebu in bolestno zaječala: Otron moj ... hotela je nekaj povedati, pa ni mogla. Valovi so jo bili v tistem hipu pogolnili, zahropali in vrgli visoko prot nebu svojo srd. Vso tisto noč," je nadaljeval brat, "je tulilo morje kakor razjarjena zver. Bilo me je strah, čeprav še nikdar nisem občutil bojazni."

"Kdaj je bilo to?"

"E," je zategnil brat, "od tega bo že mnogo let."

"Torej, tudi ti si jo videl. Sedaj verujem, da se mati vrača iz groba. Sirota!" je povedala ob tej besedi glavo.

"Govori," je skoro zahteval brat, "povej, kako je bilo tisti čas, ko je umirala."

"Takrat?" je boječe vprašala Madalena. "Strah me je. Zdi se mi, da sem sama Morani odprla vrata in ji v nasmehom pokazala umirajočo mater." Tedaj je umolknila, kakor umolmči človek, ki ga je sram pred samim seboj, da bi si potrkal na srce rekoč: govori, aki te ni strah!

"Povej!" je ukazal brat. "Govori dalje, Madalena!"

"Oni trenotek," se je mrmraje izpovedovala Madalena, "ko je ugašal plamen v njenih očeh, je strmela v mene in mi zašepatala: Poljubi me, da čutim tvoj zadnji dih ... Ce srečaš kdaj svojega brata, reci mu, da mislim nanj... Potem je strmela vame, jaz sem zbežala."

"In potem?" se je zaril s prsti vanjo brat. "Ko se je jelo daniti, sem se prestrašena priplazila domov. Ob materi je plapalo dvoje sveč, oče je smrčal pijan kraj njih..."

Ko se je naslednjega dne bližal parnik francoski obali, je segel brat Inor v žep modrega jopiča in stegnil k sestri desnico.

"Osem dolgih let ga nosim s seboj, danes ga dam tebi."

Madalena je uprla oči v brátovo dlan. Majhen križ z razpetim Kristom je zableščal pred njo.

Prepojena s prisego minule noči, je stopila Madalena na francoska tla. Kako lepa je ta dežela! Marsikaj je že čula o njej, marsikaj je videla še kot dete, a sedaj se ji zdi vsa

drugačna, vsa lepša. Danes stoji zopet v nej in ji gleda v solinčno lice. A kam naj se obrne? Brat se je moral vrniti na ladjo. Nikogar ni, ki bi svetoval smer njenemu kroku. Madalena je tedaj segla v žep, stisnila v pest bratov križ in ga skrivaj poljubila. Ves dan je tavala po pristanšču. Kam? Denar, ki ga je dal brat ne zadostuje nič za teden dni. Ali naj se ponudi tej ali oni družini za deklo? Morda kot sobarica ali hišna? Kje? Komu? Mesto je veliko, ljudje tuji po obrazu, tuji po srcu. Kaj naj se ponudi v kaki tovarni kot delavka? Ali naj stopi v upravnistvo kakega dnevnika, jim vrže na mizo par frankov in — naslednji dan čita v došnih ponudbah, da jo vabi ta ali oni v poštenu službo?!

"Ej," je zategnila polglasno, "to bi ne bilo slabo!" Potem je tavala še dolgo po ulicah, misel je pobijala misel, načrt je koval zopet nov načrt. Postajala je pred izložbami, občastila casih sred ceste in ogledovala živahni promet na križiščih ulic. Srečevala je ljudi, stare in mlade, gospodo in takinazo, ki je postajala po pločnikih in ji pomežikovala in pozivzgavala za njo. O da, marsikdo se je potopil v njenih sanjavih očeh, a Madaleni bilo do teh pogledov: zakaj v srcu je čutila pronicujoči poljub svoje mrtve matere, čutiša je dano prisego in bratov križ, ki ga je podzavestno stiskala med potnimi prsti.

Potem ko je prenočila prvo noč v hotelu, jo je že navsezgodaj zvaočil poučljivo vrvenje v mesto. Ko je prebiodila glavne ulice, je zašla v transke. V ozki, komaj nekaj korakov široki lici se je zaustavila in obviseila z očmi v precej velikem kavarniškem oknu. V njen se je prav na steklu vneha slika mlađe zenske, očividno plesalke.

Madalena je skrčila ustni, stopila naprej in se usedla za malo marmornato mizo. V nasprotnem koncu obokanega prostora je zaledala majhen oder, napravljen iz deska in okrašen z zastavicami. V desni kot tega odera je bil postavljen črn klavir, ki je kazal svoje dolge, bele tipke kakor lačna zver bele zobe. Madalena je nemo gledala v ta mračni prostor. Oder, klavir? Kaj, ali morda plešejo tu na večer? Morda. Morda tudi ne. Ali bi se ona ne mogla pokazati s svojimi starimi španskimi plesi? Lahko! Zaslužek je tu! Ako se ji ne posreči, glave ji ne bodo odrezali.

"Hej, točaj!" je zaklicala po kratkem uživanju mladega, črnega mladičnika dolgorok in nog, kar je vidni znak poklicnega natkarja. Točaj je tedaj pritekel od nekaj in se globoko priklonil mlađi dami.

"Čemu to?" je dvignila Madalena glavo in s palcem desnice parkrat sunila proti kuči. "Čemu oni oder tam?"

"Ples, madame," se je prikilonil oni v čremnjočku skoro do mize. "Ples, vsak večer ples, madame."

"Kdo pleše?"

Točaj, ki se je bil zagledal v prelepi obraz, je zmedeno odgovoril: "Kdor hoče".

"Prosim vas," je hitela Madalena v slabici francoščini, "dovedite me vašemu šefu."

Minuto kesneje je stala Madalena pred visokim gospodom. Njene oči so ga skoroposeče zrle v koščeni obraz. Gospod Corvier, šef, kakor so ga na kratko nazivali uslužbenci, si je pogladil kratko, rdečo kozjo brado in se nasmejal.

"Dobro, poizkusili bomo. Ako bomo zadovoljni z vami mi, boste zadovoljni tudi z nami. In pa," je dodal z globokim glasom in stiskal živahni gospodični mehko ročico, "vaše oči so črne, kje vam je tekla zibel? Pri nati so takih oči."

Madalena je povedala svojo preteklost po svoje in gospod Corvier je z zadovoljstvom končal: "Izvolite gospodična, da se vam odkaže stanovanje."

Ko se je poslovil, je ugotovila Madalena, da je gospod šef poljubil roko. Sramežljivo jo je pritegnila in povesila oči. Gospod Corvier je bil iznenaden nad toliko blaženostjo njenega nedolžnega smehljaja in je sklenil, da obdrži to damo pod vsakim pogojem pod svojo streho.

Se tisti večer se je priklanjala Madalena v posrebrelnih šolnih in krasnem plesnem kostumu mnogobrojnim gostom, ki so se udobno naslanjali v foteljih in srebalib iz rožnatih čaš sladke opojne pijače. Videti je bilo, da ljudje niso zahajali v ta lokal toliko zaradi umetnosti, kakor zaradi zabave in razuzdanosti. Madalena jih je očarala že prvi večer s svojim sladkim nasmeškom, z očmi in kakor jeklo prožnim telesom. Gospod Corvier je stal za prozorno zaveso in si zadovoljno gladil svojo kozjo brado. Oni, ki je tolkel po tipkah, in ki mu je manjkalo polovico nosu, menda so mu ga odbili v vojski, jè verno bulil v papir in zobil ž njega debele pike, zraven pa venomer migal z desnim uhljem.

(Dalje prihodnjič.)

Koliko izvodov "Proletarca" zahaja v vašo naselbino? Ali bi se moglo število naročnikov povečati? Poskusite!

Moderne trgovske smernice in bočnost slovenskih trgovcev

Piše Joseph A. Siskovich

Nobena trgovina ni boljša kot njeni vodniki.

Nobena trgovina ne more upovati z odbijanjem odjemalcov, ni nobenega govora, še manj pa da bi uspešno konkurirale z modnim blagom. Rastoča važnost mode daje neodvisni trgovini posebno prednost nad podružničkimi. Zadnje čase je opažati, da takojzvane "speciality" trgovine rastejo v številu, ker ustrezo zahtevi po modnem blagu. Neodvisne trgovine so deležne podpore tudi radi dejstva, da dobicek podružnih trgovin ne ostane v mestu kjer tržijo, temveč je poslan iz njega nepoznemu lastniku.

Ako trgovec hoče, da se mu število odjemalcov ne manjša, si mora namesto teh petnajst odstotkov, ki jih izgubi, dobiti visaj toliko novih.

Sedaj pa poglejmo, kaj nam nudijo v tekmi s podružnimi trgovinami ter drugimi konkurenči za odjemalcev: nekaj radi smrti, nekaj radi selitve, ostali pa si izberejo radi zamere ali že kaščenjakov vzroka druge trgovine.

Ako trgovec hoče, da se mu

visnemu trgovcu. Da bi podružne trgovine skušale ugasiti okusu posameznih odjemalcov, nekaj radi smrti, nekaj radi selitve, ostali pa si izberejo radi zamere ali že kaščenjakov vzroka druge trgovine.

Nobena trgovina ne more upovati z odbijanjem odjemalcov, ni nobenega govora, še manj pa da bi uspešno konkurirale z modnim blagom. Rastoča važnost mode daje neodvisni trgovini posebno prednost nad podružničkimi. Zadnje čase je opažati, da takojzvane "speciality" trgovine rastejo v številu, ker ustrezo zahtevi po modnem blagu. Neodvisne trgovine so deležne podpore tudi radi dejstva, da dobicek podružnih trgovin ne ostane v mestu kjer tržijo, temveč je poslan iz njega nepoznemu lastniku.

Značilno je, da "Department Stores" stržijo 16% vsega blaga, ki se ga proda na drobno. Za naše trgovce je zanimivo in potrebno, da vedo, da te trgovine prodajo preko polovico ženske in otroške oblike, več kot polovico blaga, ki se prodaja na jarde in veliko proporcijo toaletnega blaga. Približno nad 40% vsega blaga, ki ga vključujemo pod imenom "dry-goods" se danes prodaja v teh trgovinah. Vse te številke imajo svoj pomem za tiste, ki že vodijo takne trgovine.

Največja konkurenča še prihaja. Razni "Mail Order Houses", kot Sears and Roebuck ter drugi, so začeli odprijeti svoje department trgovine v večjih mestih širom dežele. K temu je prišel na trg še razprodajalni stroj, ali trgovski robot, kateremu se daje čeždalje več pozornosti. Ta prodajalski robot je že prinesel lepe milijone svojim lastnikom. Ali prehajamo v dobo, ko je bomo nazivali — roboti, ki jih ne dajo ujeti s pomočjo poljubne. Treba bo iskati drugih.

Največja konkurenča še prihaja. Razni "Mail Order Houses", kot Sears and Roebuck ter drugi, so začeli odprijeti svoje department trgovine v večjih mestih širom dežele. K temu je prišel na trg še razprodajalni stroj, ali trgovski robot, kateremu se daje čeždalje več pozornosti. Ta prodajalski robot je že prinesel lepe milijone svojim lastnikom. Ali prehajamo v dobo, ko je bomo nazivali — roboti, ki jih ne dajo ujeti s pomočjo poljubne. Treba bo iskati drugih.

Cleveland ima nekako 35,000 slovenskih prebivalcev. Na podlagi zakona povprečnosti se potroši za vsakega za živež, obliko in druge stvari okrog \$400, ali vsi Slovenci v mestu \$14,000,000. \$7,938,000 od teh štirinajstih milijonov gre neodvisnim trgovinam v naselbini, ali vsaj morali bi iti. Sedem milijonov bo bolj pravilno, kajti okoli 10% naših ljudi ne kupuje pri slovenskih trgovcih. Ker pretežna večina našega delavstva dela navadna in splošna poklicna dela ne bom jemanil v poštev Engelsove zakone, kateri pravijo, da se zvišanjem dohodka sorazmerno znižajo stroški za hrano, medtem ko gre procentuelnost za različne druge stvari kvišku. Po domači povedano se pravi: Čim težje delaš, več potrebuješ hrane in manj ostane za drugo, ali pa, čimlaže delo imaš postrežba v njih ni tista kot v tem boljje je plačano, tem manj je in toliko več lahko potrošiš za druge reči. Zadostuje naj dejstvo, da približno 10% naših ljudi ne kupuje pri slovenskih trgovcih. Ker pretežna večina našega delavstva dela navadna in splošna poklicna dela ne bom jemanil v poštev Engelsove zakone, kateri pravijo, da se zvišanjem dohodka sorazmerno znižajo stroški za hrano, medtem ko gre procentuelnost za različne druge stvari kvišku. Po domači povedano se pravi: Čim težje delaš, več potrebuješ hrane in manj ostane za drugo, ali pa, čimlaže delo imaš postrežba v njih ni tista kot v tem boljje je plačano, tem manj je in toliko več lahko potrošiš za druge reči. Zadostuje naj dejstvo, da približno 10% naših ljudi ne kupuje pri slovenskih trgovcih. Ker pretežna večina našega delavstva dela navadna in splošna poklicna dela ne bom jemanil v poštev Engelsove zakone, kateri pravijo, da se zvišanjem dohodka sorazmerno znižajo stroški za hrano, medtem ko gre procentuelnost za različne druge stvari kvišku. Po domači povedano se pravi: Čim težje delaš, več potrebuješ hrane in manj ostane za drugo, ali pa, čimlaže delo imaš postrežba v njih ni tista kot v tem boljje je plačano, tem manj je in toliko več lahko potrošiš za druge reči. Zadostuje naj dejstvo, da približno 10% naših ljudi ne kupuje pri slovenskih trgovcih. Ker pretežna večina našega delavstva dela navadna in splošna poklicna dela ne bom jemanil v poštev Engelsove zakone, kateri pravijo, da se zvišanjem dohodka sorazmerno znižajo stroški za hrano, medtem ko gre procentuelnost za različne druge stvari kvišku. Po domači povedano se pravi: Čim težje delaš, več potrebuješ hrane in manj ostane za drugo, ali pa, čimlaže delo imaš postrežba v njih ni tista kot v tem boljje je plačano, tem manj je in toliko več lahko potrošiš za druge reči. Zadostuje naj dejstvo, da približno 10% naših ljudi ne kupuje pri slovenskih trgovcih. Ker pretežna večina našega delavstva dela navadna in splošna poklicna dela ne bom jemanil v poštev Engelsove zakone, kateri pravijo, da se zvišanjem dohodka sorazmerno znižajo stroški za hrano, medtem ko gre procentuelnost za različne druge stvari kvišku. Po domači povedano se pravi: Čim težje delaš, več potrebuješ hrane in manj ostane za drugo

Poučne in znanstvene knjige.
Romani, povedi, črtice in opisi.

KNJIGARNA "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, III.

Pesmi, poezije, igre.
Angleške knjige
socialne in znanstvene vsebine.

Savage Survivals (J. Howard Moore), vezana	1.25
Science and Revolution (Ernest Unterman), vez	.60
Sex Science (Jos. H. Greer. M. D.), znanstvena razprava o spolnih problemih, vez	1.00
Social Revolution (Karl Kautsky), vezana	.60
Spies in Steel (F. L. Palmer), ekspoze spionażnego sistema na zleżeniu okroju Minnesota, brosz	.50
Struggle Between Science and Superstition (A. M. Lewis), vezana	.60
They Call Me Carpenter (Upton Sinclair), povešt iz Los Angelesa, broširana	1.00
The Cry for Justice (Upton Sinclair), vezana	2.00
The Profits of Religion (Upton Sinclair). Razprava o izrabljaju ver za privatne interese, vezana	.50
The Social Revolution (Karl Kautsky), vezana	.60
Universal Kinship (J. Howard Moore) izredno zanimiv spis dokazov evolucije, vez	1.25
Vital Problems in Social Evolution (A. M. Lewis), vez	.60
Yerney's Justice (Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica. Prevel Louis Adamic), vezana	.60
Walls and Bars (Eugene V. Debs) — Njegova poslednja knjiga, vezana	1.50
Naročilom priložite poštni ali eksprešni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.	
Vse knjige pošljamo proštnine prosti. Klubom in čitalnicam pri večjih naročilih popust.	

PROLETAREC,
3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Protestni shod proti fa-

SIZMU

Jugoslovanski klub, ki je bil ustanovljen letos v Chicagu, sklicuje v nedeljo 21. sept. ob 2. pop. v dvorani Sokola Chicago, 2345 S. Kedzie Ave. protestni shod proti krvolocnemu italijanskemu fašističnemu režimu povodom zavratnega uboja štirih nedolžnih jugoslovenskih dijakov v Trstu, kar se glasi pismo odbora. Pismo nadalje pojasnjuje, da bo govorilo nekoliko zunanjih kakor tudi jugoslovenskih govornikov, več podrobnosti o shodu pa objubujejo pozneje.

Predsednik tega jugoslovenskega kluba je dr. Ružič. Izmed Slovencev so v odboru, Andrej Koval, ki je klubov tajnik, Frank Vidmar in dr. Paučič.

Resnici na ljubo

Milwaukee, Wis. — Naše društvo št. 7 JPZS je na redni seji 5. sept. vzelo pismo konferenčnega odbora na znanje, ni pa sklenilo, da pošlje delegata na izredno konvencijo, ki se jo sklicuje za dne 5. nov.

Ce pošlje delegata ali ne, o tem se bo razpravljalo na prihodnji redni seji! Toliko v popravek radi napačnega poročila v "Obzoru" z dne 11. sept.

Cudno, kako more "Obzor" poročati o stvari, ki se godi na društveni seji, brez da bi bilo tem uradno poročano!

Na članstvo apeliramo, da se v polnem številu udeleži prihodnje redne seje ter poda svoje mnenje radi te konvencije.

Za druš. Bratje Slobode, št. 7 JPZS, Joe Vidmar, predsednik, Joe Grivet, tajnik; Lawrence Mesarich, blagajnik.

Izletniki S. N. P. J. za Proletarca

Ko so se izletniki S. N. P. J. mudili v Jugoslavijo zadnjih mesec, je skupina teh položila lep venec na grob Ivana Cankarja v Ljubljani dne 10. avgusta. Kasneje, ko so se izletniki vrátili v Ameriko, so prispevali \$14.50 v svrhu pokrija stroškov za omjenjeni venec. To vsoto je nabraala Mary Udovič na parnika Mauritanji. Ker pa je več stalo \$4.50, je ostalo \$10. Vsi razumu s prispevatelji se preostanek pokloni Proletarci v podporo.

Prispevali so slediči: Ivan Molek \$1.00; po 50c so dali: John Olip, Michael Pleše, Jakob in Katka Zupančič, Frances Trampuš, Jos Zrimac, Anton Jurca, Ignac Hajnihar, Mary Udovič, Anton Tratnik in žena, Jennie Estenč, Mary Jurca, Frances Robsel, Ignac Kržel, Anton Jančar, Frank Brezce, Terezia Blasnik, Jozefa Antončič, Mary Anžiček, Mary Kapuščar, John Čezačar, Anton Jermol, Jennie Hrovat, Matija Leskovec, Andrej Krvina in Mary Matjazich.

Hvala vsem prispevateljem.

Ljudske pripovedke, (L. N. Tolstoj), broš	.75
La Boheme, (Henry Murger), roman, broš	1.00
Leteče sence, (S. H. Vajanskij), roman, broš	.60
Lovski spomin, (Vladimir Karpus, broš	.75
Milan in Milena, (Ivan Cankar), ljubezenska pravljica, broš	.80
Marjetica, (Anton Koder), idila, broš	.65
Moderna knjižnica, I. zv. vsebuje črtice in novele (Milan Pugelj), broš	1.25
Moje življenje, (Ivan Cankar), vez	.40
Momenti, iz spisa A. P. Čehova, (Ivan Cankar), broš	.45
Morski vrag, (Jack London), vez	.40
Mož z bražgotino in druge novele, (Jack London), broš	.45
Muhoborci, (Fr. Milčinski), črtice, vez	.75
Miljonar brez denarja, (C. P. Oppenheim) vez	.50
Medvladje, (Jože Pahor), socialen roman, broš	.50
Človek mrtvaški lobanj, krovni razgarni duš, roman (Bratko Kreft), broš \$1.35, vez	1.85
Brez zarje, (Milan Pugelj), broš	.65
Cerkveni miši (L. Calco), povest iz sedanjosti, broš	
Cankarjev zbornik spomin Ivan Cankarja, vez	
Četrtek, (G. K. Chersterton), fantastičen roman, vez	
Človek mrtvaški lobanj, krovni razgarni duš, roman (Bratko Kreft), broš \$1.35, vez	
Cvetke, (Majar H.), šopek pravljice za stare in mlade, broš	
Črni panter, (Miljan Pugelj), povesti in črtice, broš	.65
Daj nam danes naš vsakdanji kruh (A. Cerkvenik), povest, broš	
Decameron, (Giovanni Boccaccio), I. del broš \$1.50, vez	2.00
II. del broš \$1.50, vez	2.00
III. del broš \$1.50, vez	2.00
Deteljica, ali življenje treh kranjskih bratov, francoških vojakov, (Janez Cigler), broš	.45
Dekle Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti januar, (M. Gorki), črtice iz ruske revolucije, broš	
Don Corso, (G. Keller), roman, broš	
Dve slike, (Ka. Mačko) broš	
Drobiz, (Fr. Milčinski), vez	
Dvozec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez	
Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš	
Filozofska zgodba, (Alojz Jirsak), vez	
Franci in drugo, (E. Kristan), broš	
Glad, (Knut Hamsun) roman, broš	
Gadj gnezdo, (Vl. Levstik), broš \$75c, vez	
Gladiatori, (G. J. Melville Whyte), zgodovinski roman v dveh delih, broš	
Gdek Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez	
Domäne živali, (Damir Feigel) vez	
Deveti jan	

PROLETARIAC

NO. 1201:

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., SEPTEMBER 18th, 1930.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXV.

JOBs, THE BIGGEST PROBLEM

President William Green of the A. F. of L., who spoke at the New York state fair at Syracuse, urged private industry to provide secure yearly income for the worker, a 5-day week, and old age insurance. He did not mention unemployment insurance except in connection with "purely seasonal industries", the funds to be "jointly created".

The Conference for Progressive Labor Action asked for unemployment insurance aqualling from 40% to 60% of the workers' prevailing wage, depending on the size of his family, to be paid not more than 26 weeks out of the year, all funds to be contributed by the employer.

Secretary Frank Morrison of the A. F. of L., speaking before the Baltimore Federation of Labor, pointed out the unusually sweeping character of the present depression, which he said was caused by machinery displacing industrial workers, mergers and chain stores displacing clerks and salespeople, and large-scale farming displacing farmers. Thus non-consumers—those with no pay to spend—increase in all walks of life. Morrison stated that an old age pension system was inevitable in the United States, and he urged a shorter working day and week.

Shorter working time with high wages was also advocated by President George L. Berry of the printing pressmen at Little Rock, Ark.; by President Charles P. Howard of the typographical union at Houston, Tex.; and by President Joseph P. Ryan of the New York Central Trades and Labor Council. Berry also advocated legislation "to prevent competition in labor between children and able-bodied men."

While Morrison said that this depression had not been marked by charges that wages were too high, Howard stated that the organized workers have recently been confronted with demands for wage reduction and the unorganized had suffered greatly all year from "the moth-eaten industrial philosophy of wage reduction and increased hours." The unorganized, he pointed out, must depend on the conscience of their employers for protection, and "business has no conscience."

A rosy picture, contradicted by reports from all over the country, was painted by Secretary of Labor James J. Davis, who asserted, "The old sweeping layoffs and wage slashes have not been resorted to in this period of depression. We may congratulate ourselves", he declared, "on the spirit of cooperation that generally prevails between American employers and workers."

Labor cannot get security against the ordinary risk of modern industrial civilization without political activity, declared Louis Waldman, Socialist candidate for governor of New York. Purely economic organization is not enough, he said.

John P. Frey of the metal trades department of the A. F. of L. stated that organized labor is determined to establish industrial liberty like the political and religious liberty guaranteed to American citizens: the right of men "to participate in determining the conditions under which they shall live and work."

P. Harry Jennings, New England organizer for the teamsters' unions, advocated the 5-day week and unemployment insurance to be provided by organized industry."

Throughout the entire nation the big problem in the minds of the working class was jobs. The job question of 1930 is comparable in import to the slavery question of the early 19th century. Like the problem of chattel slavery, the question of what to do with surplus human life will not down. It will be answered because it must be. Whether or not it will find its solution in the same kind of disorder which eventuated out of the slave question depends upon how well the workers of the world organize their forces to bring Socialist order out of Capitalist chaos.

DON'T QUIT

When things go wrong, as they sometimes will,
When the road you're treading seems all up hill,
When the funds are low and the debts are high
And you want to smile, but you have to sigh.
When care is pressing you down a bit,
Rest, if you must—but don't you quit.
Success is failure turned inside out—
The silver tint of the clouds of doubt,
And you never can tell how close you are,
It may be near when it seems afar;
So stick to the fight when you're hardest hit—
It's when things seem worst that you must not quit.

—Selected.

WHEN A FELLOW IS OUT OF A JOB

All nature is sick from her heels to her hair,
W'en a feller is out of a job.
She is all out of kilter and out of repair,
W'en a feller is out of a job.
Ain't no juice in the earth an' no salt in the sea;
Ain't no ginger in life in this land of the free,
An' the universe ain't what it's cracked up to be,
W'en a feller is out of a job.

W'at's the good of blue skies an' blossoming trees,
W'en a feller is out of a job?
W'en your boy has large patches on both of his knees,
W'en a feller is out of a job?
Them patches, I say, look so big to your eye
That they shot out the lan'scape and cover the sky,
An' the sun can't shine through 'em, the best it can try,
W'en a feller is out of a job.

For you've jest lost hold with the rest of the crowd,
W'en a feller is out of a job;
And you feel like a dead man with nary a shroud,
W'en a feller is out of a job.
You are crawling around, but you're out of the game,
You may hustle about—but yer dead just the same—
Yer dead, with no tombstone to pull up yer name,
W'en a feller is out of a job.

Everyman that's a man wants to help push the world,
But he can't if he's out of a job;
He is left out behind, on the shelf he is curled,
W'en a feller is out of a job.
Ain't no juice in the earth an' no salt in the sea;
Ain't no ginger in life in this land of the free,
An' the universe ain't what it's cracked up to be,
W'en a feller is out of a job.

James Whitcomb Riley.

Socialist News From

Milwaukee

Contributed by Tony J. Kamnikar Jr.

The unemployment situation in Milwaukee is no better than it was a month ago. There still are thousands of people waiting patiently to be called back to their jobs. "The Milwaukee Leader" is the only paper that is trying its utmost to help the great mass of unemployed. On its front pages it carries every day a headline "Milwaukeeans Need Work; Will You Help?" This is an appeal to the home owners, garages, owners, store keepers and factories for temporary or permanent jobs for the needy.

Frank Metcalfe, Socialist—Phil La Follette, Progressive—Charles Hamersley Democrat, all three candidates for governor of Wisconsin, have been disqualified by no other than Governor Kohler, running for re-election on the Republican ticket. He stated in his speech that: "No man is qualified for a public office unless he is the head of a large business." Might as well forget about the rest. There was Abraham Lincoln, Thomas Jefferson, and yes, even the silent Mr. Coolidge who were not qualified for their positions, because none of them was ever at the head of a business and never had a payroll to meet. I suppose Harry Sinclair would be eligible for public office. He could meet a payroll—ask any conservative Republican.

The 15th biennial report of the department of labor and the industrial statistics of the wage scales and hours per day in Louisiana show the reason for the present depression. Their average hours of labor per day is 10 1/2, while the earnings average about \$1.86 per day. Very encouraging isn't it. It is enough to condemn the present social system to clean them out they would have the hottest and deepest part of hell done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlawry against their will. Our States Attorney has enlisted the assistance of big labor men to clean the unions. Knowing that they really need a good house cleaning we welcome the move and hope that the outcome will be the end of terrors reign in the unions. If the leaders of the Federation of Labor wanted to clean them out they would have

done so long ago.

Chicago's gangsters and racketeers have had their hands in the labor unions. For years the rank and file had little control over their destinies. Guns, and the power of the gangsters led many locals of the various unions and the members fled behind this outlaw